

Presentació

Ja hem fet el cim no és una història de l'excursionisme, sinó, com descriu el subtítol, un conjunt d'episodis que recullen els principals moments de l'alpinisme català. Per això, abans que res, potser cal definir la paraula *alpinisme*, que, segons el diccionari, és l'*esport d'ascensió a pics elevats i d'accés difícil* i deriva, evidentment, de la gran serralada europea, els Alps, on s'originà aquesta especialitat.

Amb tot, haurem de referir-nos inicialment a l'excursionisme, una activitat nascuda sense ànim esportiu. A poc a poc, però, uns quants precursors van començar a enfilar-se més enllà d'on les valls canvien de nom, encara que sovint en tornaven espantats, sorpresos per la magnitud dels espais que trobaven, vençuts per dracs imaginaris o esgotats per uns obstacles que superaven els seus recursos tècnics. Alguns ja no en tornarien i d'altres no ho intentarien mai més, però, a mitjan segle XIX, una nova concepció cultural i política faria fructificar la llavor plantada. El creixement a Catalunya seria lent, sempre condicionat per l'amenaça d'una calamarsada destructiva o un vent aponentat capaç d'assecar els primers brots, però finalment arrelaria a l'empara d'unes columnes romanes, vestigis d'un temple antic que posaven de manifest la voluntat dels seus fundadors. Alhora, també a poc a poc, es descobririen els secrets d'un país que, de retruc, s'acostaria a la muntanya.

En arribar el segle XX, Catalunya ja disposava d'un moviment excursionista consolidat, que podia proclamar sense

Presentació

complexos la seva condició d'eina fonamental del moviment de la Renaixença. Era el moment de mirar enrere, per comprovar que encara s'estava massa al fons de les valls. Calia pujar més amunt, cap a les carenes vertiginoses i els cims més inexpugnables, un desig que només seria possible d'assolir amb determinació personal i progrés tècnic. Seria el naixement d'una pràctica esportiva, l'alpinisme, que ja ningú no podria aturar.

Primerament, serien expugnats els pics més assequibles, per passar després al Pirineu, fins a vèncer el rei de la serralada abans de fixar-se en els Alps. El vell excursionisme provà d'assegurar-se un paper preponderant com a instrument al servei de la recerca, però la ciència anava per un altre camí, més apropiat per a l'Institut d'Estudis Catalans, les universitats i els centres especialitzats que començaven a sorgir. L'alpinisme del futur seria, definitivament, una pràctica esportiva.

Esportiva però gens banal. Homes i dones a la recerca d'alguna cosa, que sempre estava més amunt —o més avall, en el cas dels adeptes a l'espeleologia— i més lluny, cada cop més difícil d'arribar-hi. Molts arriscaran la seva vida i hipotecaran el seu futur, per alguna raó que mai ningú no ha pogut desvelar. L'escriptor erudit Jaume Massó i Torrents, editor de *L'Avenc*, s'ho preguntava una nit d'insomni, en un bivac improvisat: *Per què hi anem?* La resposta no era fàcil. Per a alguns, el motiu era senzill —*Perquè les muntanyes són allà*, deien—, però per a ell hi havia un objectiu que sobrepassava el desig d'aventura: la creació d'un futur exèrcit per alliberar la pàtria. El seu propòsit seria una realitat, però no de la manera esperada.

Després vindrien l'ensulsiada, la Guerra Civil i el feixisme triomfant, un nou context hostil en què l'alpinisme seria promogut pel règim, mentre que l'excursionisme quedaria sota sospita permanent. Els clubs d'escalada proliferaren com bolets i, alhora, la llengua i la cultura catalanes foren reduïdes a una condició residual. Algunes persones expressarien a la muntanya el que no podien dir públicament, penjarrien senyeres en cims emblemàtics o deixarien notes patriòtiques en els

Presentació

llibres de registre. Altre cop l'alpinisme al servei del país. Altre cop més amunt, més lluny, més difícil.

Després vindria la primera expedició, que havia de ser catalana i es convertiria en espanyola, seguida d'altres, sense treva, fins a assolir el sostre del món, el cim de l'Everest, una gesta realitzada per un grapat d'esforçats alpinistes que omplí d'orgull tot un poble, per proclamar al món: *Hem fet el cim!*

De tot això parla aquest llibre. De tot això i de moltes coses més.

Francesc Roma i Casanovas